

BUITEN

27^E JAARGANG N^O. 19

ZATERDAG 13 MEI 1933



PREEKSTOEL UIT 1669 IN DE NED. HERV. KERK TE HENDRIK IDO AMBACHT

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE GESTOLEN CACTUSSEN, NAAR HET TSJECHISCH DOOR KAREL CAPEK	BLZ. 224—225
RONDON HENDRIK IDO AMBACHT (GEÏLL.), DOOR LIDA DE BY-VERGOUW	BLZ. 223, 233—234
DE LUXEMBURGER EN ZIJN VADERLAND (I) (GEÏLL.), DOOR DR. SIBOLD S. SMEDING	BLZ. 226—228
HET CHINEESCHE ROZENBOOMPJE, EEN FRAAI BLOEIENDE HEESTER, (GEÏLL.), DOOR G. KROM- DIJK	BLZ. 228—229
EGELS (GEÏLL.), DOOR G. B.	BLZ. 229—230
ROTS- EN MUURTIJNTJES (II) (GEÏLL.), DOOR JOHN BERGMANS	BLZ. 230—233

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74—76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

BERICHT VAN DE ADMINISTRATIE. In de nummers van 20 en 27 dezer zal worden opgenomen een rijk geïllustreerd artikel betreffende de door AXEL MUNTHE'S boek „De Geschiedenis van SAN MICHELE” zoo beroemd geworden villa van dezen naam op Capri. Tot dusverre had Dr. Munthe geen toestemming gegeven interieur-foto's te maken van de villa. Lezers, niet-abonnés, die zich het bezit dezer beide nrs. wenschen te verzekeren, verzoeken wij vooral tijdig te bestellen, daar ongetwijfeld zeer velen zullen prijsstellen op het bezit ervan en de losse nummer-voorraad dus waarschijnlijk spoedig uitgeput zal zijn. Prijs per nr. (mits besteld binnen 7 dagen na verschijning) f 0.25. Verzoeken bij bestelling betaling over te maken op postgiro nr. 812 of rekening S 5682 gem.-giro Amsterdam.

De gestolen cactussen

NAAR HET TSJECHISCH DOOR KAREL CAPEK

„Ik zal je eens vertellen”, zei mijnheer Kubát, „wat mij van den zomer overkomen is.

„Ik bracht mijn vacantie door in een dorp van het gewone kaliber: zonder water, zonder bosschen, zonder visschen, kortom, zonder eenige attracties; dit gemis werd echter vergoed door een opgewekt politiek leven, door een schoonheidscommissie met een actieven voorzitter en een postkantoor met een oude, langneuzige brievenaarster; in één woord, het was er net zoo als overal elders. Toen ik daar zoo een dag of veertien mijn eischen van comfort en hygiëne opgeofferd had voor ongestoorde verveling, kreeg ik in de gaten, dat de commères en vervolgens de heele society op de hoogte waren van al mijn hartsgeheimen. En omdat de brieven die ik kreeg opvallend goed dichtgeplakt waren, zóó, dat de heele achterkant van de enveloppe glom van de Arabische gom, zei ik bij mezelf: Ah zoo, er is iemand die mijn brieven open maakt, de duivel hale die oude brievenaarster! Je moet weten, dat postbeambten elke enveloppe open weten te krijgen. Wacht maar, zei ik bij mezelf; en ik begon te schrijven met mijn fraaiste handschrift: Jou leelijke brievenaarster, jou langneuzig mormel, jou magere lat, nieuwsgierige kletskous, adder, tang, tooverkol enzoovoort, hoogachtend, Uw dw. Jan Kubát. Wat is het Tsjechisch toch een rijke en kernachtige taal: in één adem heb ik op papier gezet vier en dertig termen, die een rondborstig en fatsoenlijk man iedere dame kan toevoegen, zonder haar eer aan te randen; vervolgens heb ik den brief kalmpjes dichtgeplakt, op de enveloppe mijn eigen adres geschreven en ik ben naar de naaste stad gereden om hem in de bus te gooien. Den anderen dag ben ik op een halletje naar de post gegaan en ik heb mijn hoofd door het loketje gestoken met mijn allerbeminnelijksten glimlach. „Juffrouw,” zei ik, „is er soms een brief voor mij gekomen?” „Ik zal u aanklagen bij den rechter, vlegel,” brieschte de brievenaarster mij toe met een blik zoo nijdig, als ik nog nooit van mijn leven gezien had. — „Maar juffrouw,” zei ik op medelijdenden toon, „heeft u dan iets onaangenaams gelezen?” — Toen heb ik wijselijk mijn biezen gepakt”.

„Dat beteekent nog niets”, zei Holan, de hovenier van mijnheer Holben, op critischen toon. „Dat is een doodeenvou-

dige slimmigheid. Dan zal ik je eens vertellen, hoe ik den man, die cactussen gestolen had, in de val heb gelokt. Je moet weten, dat de oude heer Holben een groote liefhebber is van cactussen en zijn verzameling cactussen — ik lieg niet — is minstens drie honderd duizend kronen waard, ongerekend de unicums. Daarbij stond de oude heer er op, dat deze collectie voor iedereen toegankelijk moest zijn. Holan, zei hij, dat is een edele liefhebberij, die moet bij de menschen aangemoedigd worden. Ik voor mij dacht, wanneer een armoedige vriend van cactussen bij voorbeeld zoo'n gouden Gruson van twaalf honderd kronen ziet, dan wordt hij noodeloos door jalouzie gekweld, omdat hij ze niet kan krijgen. Maar wanneer de oude heer dat nu eenmaal wil, dan heb ik er vrede mee. Verleden jaar evenwel begonnen we te merken, dat er cactussen verdwenen, en wel niet van die alledaagsche, die elkeen wil hebben, maar juist van die rariteiten; den eenen keer was het Echinocactus Wislizenii, daarna een Graesnerii, vervolgens een Wittia, regelrecht geïmporteerd uit Costarica, toen een nieuw soort, dat door Fritsch was gestuurd, daarna een Melocactus Leopoldii, een unicum, dat in geen vijftig jaar ooit in Europa was gezien en tenslotte een Pilocereus fimbriatus uit San Domingo, het eerste exemplaar in Europa. Het spreekt vanzelf, dat de dief een kenner moest zijn! — Je kunt je niet voorstellen, hoe die oude te keer ging. Mijnheer Holben, zei ik, het eenvoudigste is, dat u de kassen afsluit, dan heeft de dief geen kans meer. — Geen kwestie van, schreeuwde de oude heer, zoo'n edele liefhebberij is voor allen; u moet dien gemeenen dief zien te vangen; u ontslaat de wakers en u neemt nieuwe in dienst, u geeft het aan bij de politie, enzoovoort. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan; aangezien wij zes en dertig duizend planten hadden, konden wij niet bij iederen bloempot een wachter zetten. Ik heb twee gepensioneerde jachttopzieners gehuurd om toezicht te houden; maar juist toen verdween die Pilocereus fimbriatus en een kuiltje in het zand was het eenige dat achter bleef. Toen ging ik zelf probeeren dien cactussendief op het spoor te komen.

Je moet weten dat de echte cactusliefhebbers een soort secte zijn net als derwisjen; ik geloof dat ze geen baardharen hebben, maar stekels en glochidiën, zoo gaan ze er in op. Bij ons bestaan twee van die secten: de Vereeniging van Cactuskweekers en de Bond van Cactuskweekers; wat het verschil tusschen de eene en de andere is, weet ik niet — ik denk, dat de eene secte gelooft, dat de cactussen een onsterfelijke ziel bezitten, terwijl de anderen hun bloedige offers plengt; maar de twee secten haten elkaar en bekampen elkaar te vuur en te zwaard. Ik ging dus naar de voorzitters van beide secten en stelde hun in vertrouwen de vraag, of zij geen vermoeden hadden, wie (desnoods een lid van de andere secte) — de cactussen van Holben zou hebben gestolen. Toen ik hun vertelde, wat voor zeldzame cactussen er vermist werden, verklaarden zij met de meeste stelligheid, dat het geen lid van de vijandige secte geweest kon zijn, omdat die een zoodje proleten, beunhazen en oningewijden waren, die geen begrip hadden van een Wislizen of een Graessner, laat staan van een Pilocereus fimbriatus; en wat hun eigen leden aanging, stonden zij borg voor hun eerlijkheid en moraliteit; die waren zoo eerlijk als goud, behalve wanneer er de een of andere cactus in het spel was, maar als één van hen zoo'n Wislizen zou bezitten, dan zou hij ze stellig aan de anderen toonen, opdat zij ze gemeenschappelijk konden aanschouwen en vereeren bij hun botanische orgiën, maar hiervan was hun, voorzitters, niets bekend. Voorts vertelden de beide heeren mij, dat buiten deze twee secten er nog wilde cactusvereerders bestonden, en deze waren het allergergste; door hun fanatisme maakten zij zich onmogelijk bij de gematigde sectariërs of wel, zij aanvaardden ketterijen en barbaarsche riten. En deze wilde cactusvereerders waren tot alles in staat.

Toen ik dus met deze twee heeren niet opschoot, klom ik in een mooien eschdoorn in ons park en overlegde de zaak. Ik zeg dat je nergens zoo goed kunt prakkizeeren als in de kroon van een boom; daar voel je je vrijer, je wordt zachtjes gewiegd en je bekijkt alles uit de hoogte; volgens mijn meening moesten de filosofen in boomen wonen als lijsters. In dien eschdoorn nu heb ik een plan uitgeknobeld. Eerst heb ik alle kennissen in het tuinmansvak afgehoopen en gevraagd: Jongens, hebben jullie geen verrotte cactussen? De oude mijnheer Holben heeft ze nodig om proeven te doen. — Zoo kreeg ik een paar honderd misbaksels bijeen, die ik 's nachts in de collectie van Holben stopte. Twee dagen lang hield ik mijn mond, maar den derden dag zette ik in alle kranten dit bericht:

DE WERELDBEROEMDE COLLECTIE VAN HOLBEN BEDREIGD!

Naar wij vernemen, zijn een groot aantal kassen van den heer Holben besmet met een nieuwe en tot dusver onbekende ziekte, waarschijnlijk ingevoerd uit Bolivia. De ziekte tast voornamelijk cactussen aan, blijft eenigen tijd latent en breekt dan uit als rotting aan wortels en stengels. Daar de ziekte zeer besmettelijk schijnt te zijn en zich snel uitbreidt, zijn de kassen van Holben voorloopig gesloten.

Een tien dagen later — al dien tijd hebben wij ons moeten verbergen, opdat de cactusvereerders ons niet zouden overstelpen met hun vragen — zond ik een tweede bericht:

ZOU DE COLLECTIE VAN HOLBEN BEHOUDEN BLIJVEN?

Naar wij vernemen, is professor Mackenzie van de Kew Gardens er in geslaagd, de ziekte die de wereldberoemde collectie teistert, te determineeren als een bijzondere tropische zwam (*Malacorrhiza paraguayensis* Wild.) Hij geeft den raad, de aangetaste exemplaren te bespuiten met Harvard-Lotsen-tinctuur. De proefnemingen met dit middel, die thans op groote schaal in de collectie van Holben gehouden worden, hadden tot dusver groot succes. De tinctuur is ook in Tsjechoslowakije verkrijgbaar aan de fabriek van Dinges.

Toen dit geplaatst was, ging er een rechercheur op wacht staan in de bedoelde fabriek, terwijl ik plaats nam bij de telefoon. Eer er twee uren om waren telefoneerde mij de rechercheur: Mijnheer Holan, we hebben hem al. — Tien minuten later hield ik een klein mannetje bij zijn kraag en schudde hem door elkaar.

„Maar mijnheer”, protesteerde het mannetje, „wat wil u van mij? Ik ben hier alleen maar gekomen om de beroemde Harvard-Lotsen-tinctuur te koopen”.

„Dat weet ik wel”, zei ik, „het is alleen jammer dat die tinctuur niet bestaat en evenmin is hier sprake van een nieuwe ziekte; maar u bent degenen, die de cactussen gestolen heeft uit de collecties van Holben, drommelsche gauwdief!”

„Goddank”, zuchtte het mannetje, „dus is het niet waar van die nieuwe ziekte? En ik heb tien nachten niet geslapen van angst, dat al mijn cactussen besmet waren!”

Toen heb ik hem bij zijn kraag in de auto gesleurd en ben ik met hem en den rechercheur naar zijn kamer gereden. Op mijn woord, zoo'n verzameling had ik nog nooit gezien; het mannetje woonde op een vliering aan den zelfkant van Praag van plus minus drie bij vier meter, in één hoek lag een kermisbed, stond een tafeltje met een stoel, al het overige was in beslag genomen door cactussen; maar wat een exemplaren en wat een orde! Dat was een lust voor de oogen.

„Welke planten heeft hij van u gestolen?” vroeg de rechercheur. Ik zag hoe de dief beefde en zijn tranen inslikte. „Hoor eens,” zei ik tot den rechercheur, „het is niet zoo'n waarde als wij gedacht hadden; zeg aan den commissaris, dat die man voor een waarde van vijftig kronen heeft weggenomen en dat ik het verder alleen met hem kan uitvechten.”

Toen de rechercheur weg was, zei ik: „Vriendje, pak eerst alles in, wat je van ons meegenomen hebt.” — Het mannetje knipoogde van de tranen in zijn oogen en fluisterde: „Mijnheer, ik zou liever mijn straf willen uitzitten”.

„Geen kwestie van”, schreeuwde ik hem toe, „eerst zul je alles teruggeven, wat je van ons gestolen hebt.” — Toen zette hij het eene potje na het andere opzij; het waren wel tachtig stuks — we hadden niet vermoed, dat we zooveel misten, waarschijnlijk had hij ze jaar in jaar uit in de wacht gesleept. Voor alle zekerheid snauwde ik hem toe: „Is dat wel alles?”

Toen sprongen de tranen uit zijn oogen: hij zette nog één witte De Laatii en één corniger opzij bij de anderen en snikte: „Mijnheer, bij mijn ziel, dat is alles wat ik van u heb.”

„Dat zullen wij onderzoeken,” donderde ik, „maar zeg me nu eens, hoe jij ze van ons hebt weggenomen.”

„Dat zal ik u zeggen,” hakte hij, terwijl zijn adamsappel op en neer sprong. „Ik . . . ik heb mij verkleed . . .”

„Hoe heb je je verkleed? riep ik. Toen kreeg hij een kleur van verbouwereerdheid en stotterde: „Als een vrouw.”

„Man, waarom in 's hemelsnaam juist als een vrouw?”

„Omdat,” snikte hij, „omdat niemand notitie neemt van een vrouw op leeftijd en ook — voegde hij er bijna triomfantelijk aan toe — dat zegt toch je verstand, dat niemand een vrouw van zoiets zal verdenken! Mijnheer, vrouwen hebben alle mogelijke passies, maar verzamelwoede is bij hen onbekend! Heeft u ooit een vrouw gezien, die een verzameling postzegels of kevers of incunabelen had aangelegd? Dat bestaat niet, mijnheer! Vrouwen zijn nooit zoo minutieus en — en — zoo

geborneerd. Vrouwen zijn vreeselijk nuchter, mijnheer! Weet u, wat het grootste verschilpunt is tusschen mannen en vrouwen: dat wij alleen verzamelingen aanleggen. Ik stel mij voor, dat het heelal louter een collectie sterren is, dat een mannelijk Opperwezen een collectie werelden heeft geschapen, vandaar dat er zoovele zijn. Och, had ik maar zooveel ruimte en middelen tot mijn beschikking als Hij! 's Nachts droom ik van een onbekenden cactus, het is er een met gouden haren en hemelsblauwe bloemen — ik heb hem genoemd *Cephalocereus nympha aurea* Racek — want mijn naam is Racek; of *Mamillaria colubrina* Racek; of *Astrophytum caespitosum* Racek; och mijnheer, dat zijn onbegrensde mogelijkheden! Als u wist —”

„Halt even,” onderbrak ik hem, „waarin heb je die cactussen meegenomen?”

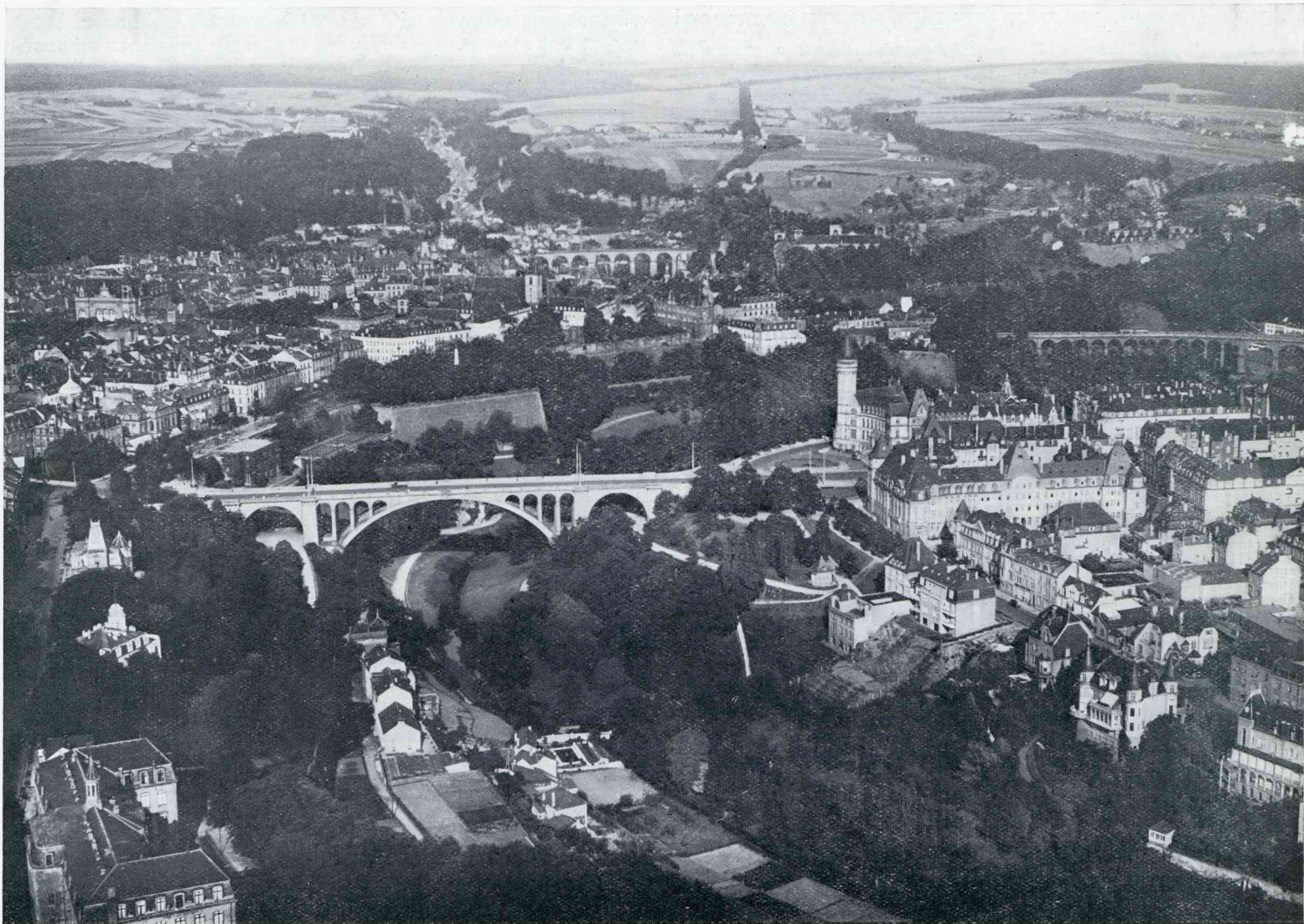
„Ik heb ze op mijn borst gedragen,” zei hij beschroomd. „Dan prikken ze zoo heerlijk.”

„Wil je gelooven, dat ik het niet meer over mijn hart kon verkrijgen, hem die cactussen af te nemen? — Weet je wat, zei ik tegen hem, ik zal je naar den ouden heer Holben rijden, dan zal die je wel mores leeren. — Och man, dat had je moeten zien, hoe die verwante zielen elkaar aanvoelden! Den heelen nacht bleven ze in de broeikas, tot ze al de zes en dertig duizend potjes bewonderd hadden. Holan, zei de oude heer tegen mij, dit is de eerste mensch, die cactussen naar waarde weet te schatten. En eer er een maand om was, nam de oude heer Holben met tranen in de oogen roerend afscheid van dien Racek, die voor zijn rekening een reis naar Mexico zou ondernemen om daar cactussen te verzamelen; beiden waren heilig overtuigd, dat daar ergens de *Cephalocereus nympha aurea* Racek zou groeien. Na een jaar hoorden wij het zonderlinge nieuws, dat Racek in dat verre land den schoonen dood van een martelaar had gevonden. Hij had zich onder een Indianenstam begeven om hun heilige cactus Chee-koo-leeh te bemachtigen, die, moet je weten, de eigen broer is van den Grooten Geest. Misschien heeft hij haar niet den verschuldigten eerbied bewezen, of wellicht heeft hij haar gestolen; kort en goed, onze Indianen hebben mijnheer Racek gebonden en op een *Echinocactus visnaga* Hooker gezet, die zoo groot is als een olifant en bezaaid is met stekels, zoo lang als Russische bajonetten. Dientengevolge heeft hij, die aan zijn lot was overgelaten, den geest gegeven. Zoo was het einde van den cactussendief.

RONDON HENDRIK IDO AMBACHT

DOOR LIDA DE BY-VERGOUW

ZOO vooruitstrevend, would-be-modern als het riant dorp Barendrecht aandoet, met zijn nuchtere, comfortable forensen-villatjes, zijn stadsche tuinen, zijn gloednieuwe kerk- en schoolgebouwen, zoo landelijk-naief ligt daar, in primitieve ongereptheid, het schilderachtige Hendrik Ido Ambacht. ☼ Wij kunnen u van deze gemeente weinig anders laten zien dan enkele kiekjes van het oude, oude Godshuis met zijn door de eeuwen afgebrokkelde wanden, zijn massieven, vierkanten toren, zijn respect-inboezemende boogvensters. Het is een vrijstaand gebouw, dat u in zijn plechtig isolement en nochtans in goede buurschap met de woningen der dorpers eenigszins overvalt, omdat ge bij het binnenkomen van het plaatsje het stille kerkpleintje niet zoo dadelijk hadt ontwaard. Het doemt dan plotseling voor u op, midden in de kom, rijzig en kloek, en het schijnt u toe te spreken met de al wat beverige, maar toch nog zoo imponerende stem van een aan ervaring rijken grijsaard, pleitend voor het hoogere in 's menschen bestaan, het geestelijke. ☼ De dreunende deur van het lage, nachtduistere voorportaal voert u in een lichte, majestieus ruime, waar de waterige zonnestrallen van het Hollandsche polderland zich vermeien met de schalksche tinten van precieus-gedecoreerd glas-in-lood. ☼ Ge ziet de sidderende sprankenbundels ketsen op het goud en azuur der diverse, verticaal-aangebracht een onderling door zwierige slingers verbonden blazoenen, ge bewondert in dartele engelenfiguurtjes en elegante bloemguirlandes de intelligente decoratiekunst van onze zeventiende-eeuwsche voorouders en gevoelt alle beklemming van u afvallen, die de uitwendige beschouwing u mocht hebben gesuggereerd, wanneer ge in het volle daglicht opkijkt naar den fraaien eenvoud van den gebeeldhouwden kansel, eenmaal door kunstenaarshand aangebracht tegen den soberen achtergrond van witte muren. (Slot op bladz. 233)



LUXEMBURG, DE HOOFDSTAD VAN HET GELIJKNAMIGE GROOTHERTOGDOM
LUXEMBURG LIGT IN HET ZUIDEN, MIDDEN IN DAT DEEL DES LANDS HETWELK MEN „GOEDLAND” NOEMT. DE MACHTIGE
ADOLFSBRUG OP DEN VOORGROND VERBINDT DE MODERNE VOORSTAD MET DE OUDE BINNENSTAD. (LUCHTFOTO)

DE LUXEMBURGER EN ZIJN VADERLAND

DOOR DR. SIBOLD S. SMEDING

HET is niet zoo heel moeilijk om, naar Amerikaanschen stijl, een land of landstreek te leeren kennen. Een Baedeker of andere reisgids, wat geld, een auto, en je komt een heel eind. Alles wat met een of meer sterretjes is voorzien, ga je bekijken — niet vergeten er een streepje bij te zetten, dat het „gedaan” is! — en dan kan men in een maand b.v. heel Frankrijk, of Duitschland, of Engeland wel „doen”. Ik maak me sterk dat op deze wijze het groothertogdom Luxemburg zelfs in de helft van dien tijd grondig behandeld kan worden. En de eigenaardige bekorende schoonheid ervan zal dan maken, dat ge het er heusch mooi hebt gevonden, en er nog wel eens weer heen wilt, ook. ☞ Maar dat is toch niet de weg, om het land, en vooral zijn volk, werkelijk te leeren kennen. Dan moet ge er langer en vaker heengaan, dan moet ge — wat niet zoo heel erg zwaar zal vallen! — trachten er vrienden te maken, dan moet ge er over lezen, in de vele publicaties, die van Luxemburgsche hand over dit land geschreven zijn, en in zijn dagbladen, waarin zich de dagelijksche strijd der politieke meeningen weerspiegelt. Dan ziet ge niet enkel het uiterlijk van mooi-Luxemburg, maar dan gevoelt ge zijn warme hartebloed kloppen. Dan wordt uw belangstelling tot een gemoedsaandoening van dieperen en meer-omvattenden aard. ☞ Althans, zoo is het mij gegaan, en meer Nederlanders vóór en met mij. ☞ Over het Luxemburgsche Land strijkt aan alle kanten de adem der historie; er is vrijwel geen heuvel of bergtop, of er staat een ruïne van ’n kasteel op. En het landje heeft ook z’n eigen geschiedenis, z’n vaderlandsche geschiedenis, zooals ieder behoorlijk ander land. Want het moge dan al waar zijn, dat Luxemburg pas de laatste eeuw, onder de dynastieën Oranje-Nassau en Nassau-Braganza een volstrekte staatkundige onafhankelijkheid geniet, even waar is dat het Luxemburgsche land — in grootere uitgestrektheid zelfs dan tegenwoordig — door de eeuwen heen de echte „heimat”

van het Luxemburgsche volk is geweest. Dat van 1443—1815 deze landstreek — dikwerf slechts weinig meer dan nominaal — onder vreemde opperheerschappij stond, doet daaraan weinig of niets af of toe. ☞ De Luxemburger houdt van zijn landje. Maar hij loopt met z’n vaderlandsliefde niet te koop. ☞ Ik zat eens in de gelagkamer van een vriendelijke en keurige dorpsherberg, hoog in het Noorden. En vroeg toen zoo in ’t algemeen: hebt gij ook een eigen volkslied? Na eenige aarzeling zette een der aanwezigen — die later bleek op het conservatorium voor muziek in Luxemburg te gaan — zich aan de piano en speelde daar met diep gevoel het mooie volkslied, dat ge op blz. 228 voor twee zangstemmen vindt afgedrukt: „Ons Hémécht”, dat wil zeggen: Onze heimat. Het is in de eigen taal des lands gedicht, de eigen taal, die men niet als een plat volksdialect, maar als een normale gousprake heeft te beschouwen, nademaal ze de omgangstaal in alle kringen, van hoog tot laag, is. Ziehier hoe, met cursief enkele verklarende woorden ertusschen, het eerste couplet van dit volkslied — gedicht door Michel Lentz (1820—1893) — in weinig woorden heel de eigenaardige schoonheid van Luxemburg beschrijft: „Waar het riviértje de Alzette door de weilanden van het lagere zuidelijke deel des lands trekt, / door de rotsen van het woeste Noorden de rivier de Sauer breekt, / Waar de wijnstok langs de Moezel die de zuid-oost grens des lands vormt geurend bloeit, / En de hemel ons den wijn maakt; / Dat is het land waarvoor wij geven, / Hier op aarde alles over hebben. / Ons Heimatland dat wij zoo diep, / In onze harten dragen”. ☞ De laatste twee regels worden dan nog herhaald. ☞ Dit eenvoudige maar mooie volkslied telt vier coupletten; het laatste geeft, als voor ons Nederlanders ’t Wilhelmus, op verheven wijze uitdrukking aan de godsvruchtige gezindheid van den Luxemburger. Het luidt, in vrije vertaling, aldus: „O, Gij daarboven, Wiens hand / De Volk’ren door de wereld leidt; / Behoed Gij ’t Luxemburger Land / Voor der vreemden

juk en leed, / Gij hebt ons allen,
als kind'ren reeds, / Den vrijen
geest gegeven, / Laat immer
voor ons schijnen dier vrijheid
zonne / Die wij zoo lang reeds
aanschouwen mochten!" De
hoofdstad des groothertogdoms
is de stad Luxemburg. Tot
voor luttele tientallen jaren
een vesting — in vroegere
eeuwen onneembaar sterk. Nu
een stad, die 't met allerlei ge-
annexeerde voorsteden toch
nog maar tot enkele tientallen
duizenden inwoners brengt, en
desalniettemin een echte Grosz-
Stadt. Dat komt door z'n mach-
tig verleden, z'n indrukwek-
kende bruggen, z'n schoone en
grootte gebouwen. En het komt
ook, doordat het *hoofdstad* is:
met het paleis van de Groot-
hertogin, de Kamer, de Mi-
nisteries, en al die andere of-
ficiële zaken welke het feit,



BOURSCHEID, EEN DER ONTELBARE RUÏNES VAN ROMANTISCH LUXEMBURG

dat een stad nu eenmaal
hoofdstad des lands is, als consequentie meebrengt. De
fraaie overzichts-luchtfoto, die boven dit artikel staat,
geeft een goeden indruk van de stad. De geweldige steenen
boogbrug, over het dal van 't riviertje de Petrusse geslagen,
verbindt de nieuwe benedenstad en 't Stationskwartier met
de oude bovenstad, de voormalige vesting. Een merkwaardige,
schoon griezellige, bijzonderheid van de Adolfsbrug is, dat de
levensmoede Luxemburger zich bij voorkeur over haar
balustrade in de gapende diepte stort; . . . om den haverklap
komt dat helaas voor¹⁾. Ik zou nu kunnen vervallen in den
Baedekerstijl en u toch nog een en ander van gebouwen en
geschiedenis in de stad Luxemburg vertellen. Maar behalve
dat er een ruitersstandbeeld van Koning-Groothertog Willem II
staat, waarvan het onze op 't Buitenhof in Den Haag een
afgietsel is, wil ik dat nalaten. Ge vindt dat voldoende in
reisgidsen en dergelijke. Laat mij dus dit artikel liever mogen
eindigen met u te vertellen de sage van Luxemburgs ont-
staan. Vele, vele eeuwen geleden leefde de edele ridder
graaf Siegfried op zijn kasteel in Kōrich. Eens op een avond,
toen hij op jacht was, verdwaalde hij in het diepe, dicht-
begroeide dal van de Alzette, daar, waar thans de voorsteden
van Luxemburg liggen. Voor
zich zag hij de hooge Bokrots,
en daar boven op lag een oude,
heelemaal vervallen, Romein-
sche burcht. Daar trof plot-
seling wonderlijk mooi gezang
zijn ooren. Hij ijld de rots op
en ziet: een verblindend schoo-
ne jonkvrouw zit op de puin-
hoopen van den burcht. 't Was
de schoone Melusina, de nymf
van de Alzette. Siegfried kon
z'n oogen van deze schier bo-
venaardsche schoonheid niet af-
wenden, maar zoodra de jonk-
vrouw den rijzigen ridder zag,
liet zij haar groenen sluier over
heur gelaat vallen, en verdween
als weggedragen door de laatste
stralen van de avondzon. Dik-
werf keerde ridder Siegfried
naar die plek terug en toen hij
Melusina eens beneden in het
dal trof, verklaarde hij zijn be-
geeren, om met haar in den
echt te treden. Zij had den
schoonen graaf Siegfried even-
eens liefgekreten en stemde er
in toe, zijn vrouw te worden,
onder twee voorwaarden: dat
zij immer op de Bok-rots zou
blijven en dat zij des Zaterdag
ongestoord alleen wilde zijn —
nimmer mocht Siegfried dan

probeerden, haar te zien of te spreken. De graaf zwoer een
duren eed, dat hij zich hieraan zoude houden. Ridder Siegfried
verruilde nu met den abt van 't klooster St. Maximiliaan
bij Trier zijn prachtige bezitting Feulen, bij Ettelbrück, voor
de kale Bok-rots met de wouden, die daar omheen lagen. Maar . . . nu ontbrak het hem nog aan de middelen, om zijn
toekomstige egade en hemzelf een kasteel te bouwen, in
de plaats van de geheel vervallen Romeinsche burchtruïne.
Satan echter zag zijn nood en bood hem zijn hulp aan. Dertig
jaren zou graaf Siegfried frank en vrij en vroolijk mogen leven,
dan zou Satan hem komen halen . . . Siegfried sloeg toe. Den
volgenden morgen prijkte op den top der Bokrots een
heerlijke burcht; Siegfried trad in den echt met de schoone

1) Ziehier het bewijs voor het bestaan eener reputatie te dezen op-
zichte. De Duitse tooneelspeler Fred Harlé uit Frankfort — een in
Luxemburg bekende persoonlijkheid — schreef den 22en Maart uit Keu-
len aan de Luxemburger Zeitung: „Heden verneem ik tot mijn groote
verwondering van bevriende zijde, dat de couranten in Luxemburg mij
al geruimen tijd voor dood verklaard hebben; ik zou me nl. in een café
te Keulen doodgeschoten hebben. Hadde ik een eind aan mijn leven
willen maken, dan zou ik daarvoor Luxemburg toch niet hebben behoe-
ven te verlaten, aangezien dat bij de Adolfsbrug immers zoo goed en
goedkoop te verkrijgen is!...



HET LUXEMBURGSCHE LOO IS 'T KASTEEL COLMAN-BERG, DE ZOMERRESIDENTIE
VAN GROOTHERTOGIN CHARLOTTE. DE ROBUSTE TOREN IS OUD, DE VOORBOUW
VAN LATEREN TIJD

Ons Hémécht.

Moderato. Ant. Zinnen.

mf

Wo d'Uel-zécht du - réch d'Wi-sen zet, d'ürch

d'Fièl-zen d'Sau - er brécht, wo d'Riéf lanscht d'Mu-sel

p

dof - tég blet, den Him-mel Wëin ons mécht; dat

as onst Land, fir dät mer gef, hei-nie-den al-les

won, ons Hé-méchts-land, dät mir so def an

on - sen Hiér-zer drôn, ons Hé-méchts-land dät

poco rall.

mir so def an on - sen Hiér-zer drôn.

HET EERSTE COUplet VAN HET LUXEMBURGSCHE VOLKSLIED

de haar benedenlijf in een grooten afschuwelijken vischstaart, waarmee ze op de golven sloeg ☞ Ridder Siegfried slaakte een kreet van schrik, en op hetzelfde oogenblik verzonk de nymf Melusina in de diepste diepten van de Bokrots. Voor immer was zij nu voor Siegfried verloren. ☞ Elke zeven jaren verschijnt Melusina nog, in menselijke gestalte,

Melusina en zij leefden geruimen tijd lang en gelukkig. Zeven kinderen zegenden hun echtvereeniging. ☞ Tot Siegfrieds vrienden hem jaloersch en nieuwsgierig maakten. Wat deed Melusina toch op die geheimzinnige Zaterdag? Tot elken prijs wilde nu Siegfried weten: hij ging heimelijk den volgende Zaterdag naar de kamer van Melusina, en keek door 't sleutelgat. Wat zag hij daar? Zij n vrouw in een golvend bad zittende, terwijl ze met een gouden kam haar blonde lokken kamde, maar, o vreeselijke schrik: in plaats van in beenen eindig-

op aarde, om de voorbijgangers te smeeken, haar te verlossen. Slechts éénmaal heeft een soldaat het aangedurfd, maar niet volbracht. En weede stad Luxemburg, als het hemd waaraan Melusina werkt, eens klaar is. De kale Bokrots leverde het vlas voor 't linnen ervan, en elke zeven jaar, als zij op de rots verschijnt, doet ze één steek eraan. Als het hemd klaar is, dan zal Melusina verlost wezen maar de puinhoopen van Luxemburg zullen haar tot grafsteen zijn! ☞ Zoo is de sage van graaf Siegfried en de schoone waternymf, die zijn vrouw werd. Laten we aannemen, dat Melusina's vervaarlijke taak nog lang niet volbracht is, zoodat we nog vele, vele jaren veilig van de pittoresque schoonheid dezer kleine en lieflijke wereldstad zullen kunnen genieten!

(Slot volgt)

Het Chineesche rozenboompje

EEN FRAAI BLOEIENDE HEESTER

DOOR G. KROMDIJK

HET Chineesche rozenboompje, Hibiscus

rosa sinensis, zal voor de meeste van onze lezers wel een onbekende zijn. „Onbekend maakt onbemind”, en inderdaad, wanneer deze spreuk ooit van toepassing was, dan is het op dezen heester. Omdat wij meenen dat hij deze onbekendheid niet verdient, zullen we trachten door een klein artikel deze plant weer onder de aandacht van het publiek te brengen. Er is een tijd geweest, dat dit heestergewas zoo hier en daar in de huiskamer van echte plantenliefhebbers nog wel te vinden was. Andere bloeiende gewassen, zooals Primula, Begonia, Hortensia, hebben haar uit de verzameling verdrongen, en hoewel wij de laatsten zullen zijn om op bovengenoemde planten iets af te dingen, meenen wij toch op te moeten merken, dat de levensduur van sommige dezer bloeiende gewassen maar betrekkelijk kort is. Heel anders is dit met de Hibiscus, waarvan men bij een goede behandeling en een goede standplaats jaren plezier kan hebben, temeer daar de tegenwoordige moderne huizen met hun overvloed van licht, zich bijzonder goed leenen om dergelijke planten in te kweken, vooral in een aangebouwde serre. Deze heester, men zal dit reeds opgemerkt hebben, is geen struik, die in ons klimaat den winter door kan brengen, daar hij uit warmere streken afkomstig is. Zijn vaderland is China en Japan, terwijl hij in Indië ook veelvuldig voorkomt, waar de inlanders de bloemen bezigen om hun schoenen klimmend te maken. Hij behoort tot de familie der Malvaceën, en bloeit met Malva-achtige bloemen, die een schitterend roode kleur hebben. Kweekt men hem in de kas in den vollen grond van het tablet, dan kan hij onafgebroken het geheele jaar door bloeien, men moet dan echter voor goede voeding in den vorm van veel vloeimest zorgen. Door hem af en toe een weinig in te snijden, komt men nimmer zonder bloemen. De plant laat zich heel gemakkelijk, door jonge scheutjes op een weinig bodemwarmte te zetten, vermeerderen. Bij sommige kweekers, of anders op buitenplaatsen, zullen nog wel stekjes te verkrijgen zijn; men doet het best een geworteld stekje te koopen, of nog beter een jong plantje. Het jonge plantje zetten wij zooveel mogelijk in het licht, doch niet in de felle zon. Reeds denzelfden zomer zal het plantje een groteren pot verlangen, men geve het bij die verpotting vooral een voedzaam grondmengsel, bijv.: twee deelen bladaarde, en een deel ouden koemest, vermengd met een weinig klei en



DE KERKTOREN VAN MERSCH werd gespaard, toen men de kerk afbrak, omdat Anna Paulowna (grootvorstin van Rusland, gemalin van Koning Willem II der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg) er door herinnerd werd aan de kerkkoepels in haar vaderland



BLOEM VAN HET CHINEESCHE ROZENBOOMPJE

scherpzand. ☼ In het tweede jaar begint de plant reeds te bloeien, in het 4e en 5e jaar is zij echter op haar mooist. De bloei, die reeds vroeg in het voorjaar begint, zet zich onafgebroken den geheelen zomer voort. In den zomer kan de plant, op een warm, zonnig plekje buiten in den tuin, met pot en al ingegraven worden, waar ze het uitstekend doet, men vergeet echter het gieten niet. Tegen het najaar kan ze dan weer naar binnen gehaald worden,

waarna ze een weinig wordt teruggesneden, en op een lichte plaats, bij een temperatuur van 60°

F. gemakkelijk den winter door te brengen is. In

het voorjaar moet de plant weer verpot

worden in een grooteren pot. Heel

fraaie exemplaren kan men kweken,

door ze in een tobbe of plantenkuij

te zetten. Staat de plant eenmaal in

een kuij of grooten pot, dan zal men haar

krachtig moeten houden door het toedienen

van veel vloeimest. Er zijn nog vele andere variëteiten,

waaronder ook een bontbladerige,

de *Hibiscus rosa sinensis Cooperi*

tricolor, met fraai rood-rose-grijs gestreepte blaadjes, die zich bijzonder leent voor mand-

vulling. Alles te samen redenen genoeg om te hopen dat de *Hibiscus* wat meer populair bij het publiek mag worden.



EEN EGEL OP JACHT

EGELS

MIJN eerste kennismaking met den egel dateert van den dag, waarop ik als kleine jongen mijn buur-

man hoorde roepen, dat hun egel jongen had. Voordien had ik er zelfs nooit een op een plaatje gezien en daar was nu ineens een heele familie! De kleine egeltjes waren een zuivere miniatuuruitgave van hun moeder, zij waren al vlug ter been en beheerschten alleen de kunst van het ineenrollen nog niet volkomen. Sindsdien heb ik vele egels gezien, in tuinen en in onze Hollandse wildernissen, tamme egels en egels, die zoo-veel meer geduld



WELKOM VREEMDELING!

hadden dan ik zelf, dat ik ze nooit weer ontrold heb gezien, maar geen van alle staat mij meer zoo helder voor den geest als die moeder met haar jongen. ☼ Wie zich in ons lieve landje interesseert voor de inheemsche zoogdieren, heeft er meestal niet over te klagen, dat hij geen oogen genoeg heeft om op alles te letten wat er in zijn omgeving voorkomt en slaakt soms met weemoed de verzuchting, dat wel geen dier, grooter dan een rat, de nabijheid des menschen schijnt te kunnen verdragen. Tegen dergelijke pessimistische buien vormen de egels de beste remedie. Tien tegen een, dat er juist

wanneer ge deze jammerklacht hebt geuit, of anders toch zeker den volgenden dag, een van die stekelige gasten de avondschemering in uw villatuintje komt opfluisteren. Hij loopt dan op een soort sukkeldrafje over het gras en wekt daarbij sterk den indruk wel harder te willen loopen maar daartoe niet in staat te zijn. Wanneer ge hem dan niet aan het schrikken maakt, kunt ge zijn jacht op al het eetbare ge-

dierte, dat hem in den weg komt, gades-

sjaan. Meestal zullen dat slakken en regenwormen, benevens enkele

kevers zijn, maar daarmee is zijn menu nog lang niet

uitgeput. Wij kunnen gerust zeggen, dat

dit alle dieren omvat, die hij aankan,

tot ratten en slangen toe. Zooals bij

al die heele en halve roofdieren het

geval is, nemen de muizen een belangrijke

plaats in, een omstandigheid, waarvan de tamelijk

algemeene bekendheid al velen egels noodlottig

geworden is, die met dit doel op zolders of in kelders opge-

sloten en niet van ander voedsel voorzien, natuurlijk weldra den honger-

dood ten prooi vielen. Want evenals alle insectenetters, tot welke orde onze vriend dan toch

eigenlijk behoort, heeft hij een enorme hoeveelheid voedsel noodig en doet, zoolang hij wakker is, niet veel anders dan

eten. Het zijn dan ook zeker niet zijn geringe eischen op culinair gebied, die hem den strijd om het bestaan zoo gemakkelijk hebben gemaakt, dat hij een der laatste relictien van de

zoogdierfauna te midden van onze cultuur is gaan vormen. Wat heeft daar dan wel toe bijgedragen? Wel, ten eerste zijn gemakkelijke aanpassing aan woningtoestanden, die hem

alle hoeken en holletjes onder schuren en struiken, onder heggen en hoopen dor blad voor lief doet nemen en

ten tweede zijn weerbaarheid tegen de twee moordlustige begeleiders der

menschheid: de hond en de kat. Zoo'n ontmoeting tusschen

hond en egel levert een kostelijk schouwspel op. Terwijl de egel zich al dadelijk ineen heeft gerold en den verderen loop der gebeurtenissen

lijdelijk kan afwachten, put de hond zich uit in wanhopige po-

gingen om op dien stekeligen bal, dien hij zelfs met zijn pooten nauwelijks kan aanraken, eenig houvast te krijgen. Soms gaat

hij dan in machteloze woede rondom den egel aan het graven, zoodat die tenslotte op een aarden verhevenheid midden in een

grooten kuil komt te liggen. ☼ Van de menschen zelf ondervindt de egel slechts zelden een vijandige bejegening, hoewel er in

sommige streken wel jacht op gemaakt wordt voor de keuken. Vooral de zigeuners consumeeren menig egeltje. ☼ Heeft hij

duis al niet veel groote vijanden te duchten, de kleine kunnen het hem geducht lastig maken. Ik heb eens op een zomer-

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

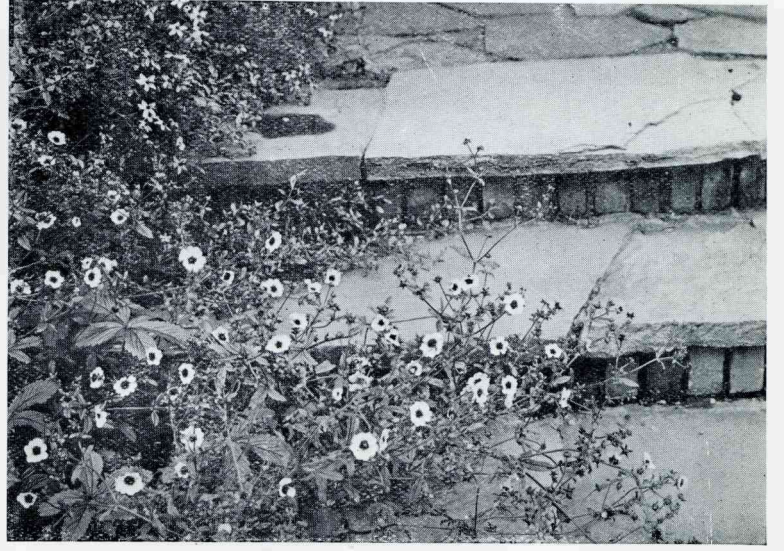
...

middag een kwartiertje bij een egel gezeten om af te wachten wanneer hij zich weer zou ontrollen en kreeg toen een goeden indruk van het levendige verkeer van vlooiën, dat in het woud van stekels, waartusschen geen krabbende poot hen verjagen kan, plaats vindt. ☒ Den heelen zomer en een deel van den herfst leiden ze hun rustig leventje, gewijd aan het vullen van hun maag, dat alleen wordt onderbroken door een kortstondige maar hevige vrijage en de daarop volgende geboorte der jongen. Gewoonlijk komen deze in Juli als kleine ruwe bolletjes met kleurlooze stekels ter wereld. Het duurt een paar weken eer zij de buitenlucht te zien krijgen en dan moeten

ze na een kortstondige opleiding hun kostje zelf maar bij elkaar zien te scharrelen. Wanneer zij eenmaal van de moeder weg zijn, doen ze verstandig met niet meer al te dicht in haar nabijheid te komen, want in de egelwereld geldt louter en alleen het recht van den sterkste en is alles wat je aankunt eten! ☒ Tegen den winter bereikt de vraatzucht haar hoogtepunt en krijgen zij dan ook een geweldige vetlaag, die hen in staat moet stellen den winter slapende door te komen. Die winterslaap kan, wanneer het weer zacht is, wel eens onderbroken worden, zoodat wij zelfs in Januari af en toe een egel te zien krijgen. G. B.



MUURTUINTJE



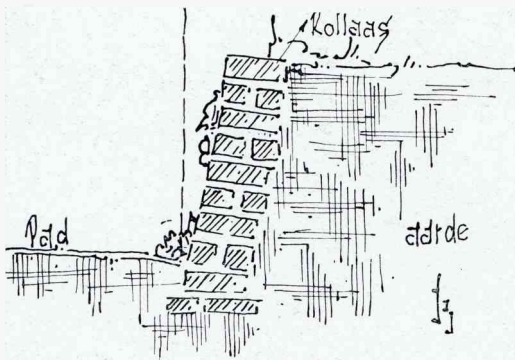
Ontwerp J. Bergmans

TRAP VAN FLAGSTONES MET POTENTILLA NEPALENSIS

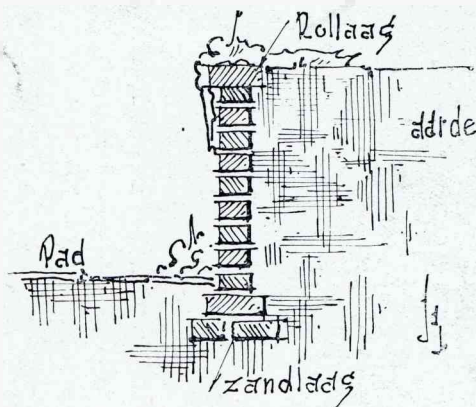
ROTS- EN MUURTUINTJES

DOOR JOHN BERGMANS

DEN rotstuint in 't algemeen hebben we besproken, nu moeten we goed weten dat een zoogenaamd alpen-tuintje, door velen beschouwd als hetzelfde als een rotstuint, ten deele heel wat anders is. De aanleg ervan op zich zelf reeds is veel omslachtiger en echte alpenplanten zijn bovendien veel moeilijker te kweken dan min of meer gewone rotsplanten. Wel zijn alpenplanten ook rotsplanten, doch ze komen op grootere hoogten in de bergen voor dan de meeste andere. Met alpenplanten bedoelen we namelijk die planten, welke groeien in het hooggebergte, hoofdzakelijk tusschen de boomgrens en den sneeuw-gordel¹⁾. Ze verlangen een speciale behandeling om in deze streken goed te groeien en te bloeien. Meestal zijn het zeer kleine planten die echter in vollen bloei betooverend zijn door de zuivere, heldere kleuren, gewoonlijk zijn de bloemen buitengewoon groot in verhouding tot de plantjes. Men doet beter, vooral als men op dit gebied nog vrijwel leek is, niet met de kultuur van alpenplanten te beginnen. Eerst is het zaak te zorgen dat men met succes andere rotsplanten kan kweken en verzorgen, daarna kan men dan nog altijd een begin maken met het verzamelen van speciale alpenplanten, waar nogal eenige kennis van zaken en groote toewijding bij noodig is. In deze artikelenreeks laten we den alpentuin nu dus verder buiten beschouwing. ☒ Na de vrij uitgebreide aanwijzingen in het vorig artikel voor het maken van rotstuinen gegeven, gaan we nu voort. Er zijn verscheidene tuinen waar een dergelijke rotstuint werkelijk niet thuis hoort. Wil men toch iets in dezen trant aanleggen, dan kan een rotsborder een goede oplossing zijn. Vooral wanneer men pas begint



DOORSNEDE VAN EEN STAPELMUUR VAN BAKSTEEN



DOORSNEDE VAN EEN GEMETSELD MUURTJE VAN BAKSTEEN

met rotsplantcultuur, heeft men in een rotsborder een ideale gelegenheid om te leeren hoe steenen en planten geplaatst moeten worden, terwijl men met deze wijze van aanleg ook niet zoo licht de fout zal maken van steenhoopen of fantastische rotsformaties te scheppen. Een rotsborder kan verschillende vormen hebben. Het eenvoudigst is wanneer men in zijn tuintje op den zonnigsten kant een lange strook grond neemt van bijvoorbeeld 5 meter lang bij 1 meter breed. Deze wordt eerst flink diep omgespit. De achtergrond zal meestal bestaan uit een haag of schutting, vandaar af hoogt men den grond op, zoo dat een lichte helling ontstaat. Deze wordt nu belegd met rotsblokken. Evenals bij 't maken van een rotstuint is aangegeven, worden ook hier de steenen ongeveer voor de helft ingegraven, zoodat de vlakste kant

steeds boven den grond uitsteekt. Gebruik vooral niet te veel steenen, is mijn herhaalde raadgeving. De hoogste kant van zoo'n rotsborder zal natuurlijk droger zijn dan de beneden- of onderkant, in verband hiermee zet men dus bovenaan rotsplanten die veel droogte kunnen verdragen, terwijl onderaan weer planten een plaatsje vinden die meer vocht verlangen. Ligt de strook grond bijvoorbeeld langs een pad, waarlangs men vroeger veelal vakken met Pelargonium (Geranium), Rozen of iets van dien aard beplant had, dan zal het voor vele tuintjes een heele verbetering blijken te zijn, wanneer deze strooken als rotsborder worden ingericht. Het middengedeelte wordt dan iets opgehoogd, zoodat de beide kanten een lichte helling vertoonen. Hierop plaatst men de rotsblokken op de reeds aangegeven wijze. Een dergelijke border dient men nu zoo te beplanten, dat er den

1) Zie het artikel: „Op excursie in de Dauphiné” in nr. 37, jaarg. 1932.

geheelen zomer iets in bloei is, dan wel een heester door bloesem of vrucht om onze aandacht vraagt. Juist daardoor kan men op zoo'n klein terreintje veel genieten. Er is uit den aard der beplanting alleen reeds veel meer variatie te bereiken dan anders het geval is. Huizen worden meestal iets hooger gebouwd dan het omringende terrein. De aldus ontstane taluds werden vroeger en worden trouwens ook tegenwoordig nog zeer veel met graszoden belegd. Zeker kan een grastalud, wanneer het in goede conditie verkeert, een mooi groen tapijt vormen, doch helaas treft men dit zelden aan. Het onderhoud van een dergelijk talud is trouwens ook groot, het vraagt aanhoudend verzorging, besproeiing, enz. om mooi te blijven. En toch, hoe keurig onderhouden het ook is, gewoonlijk zal men het gevoel krijgen dat er iets hapert in den overgang van het huis naar den tuin. Een grastalud doet gewoonlijk koud en netjes aan en mist de intimiteit

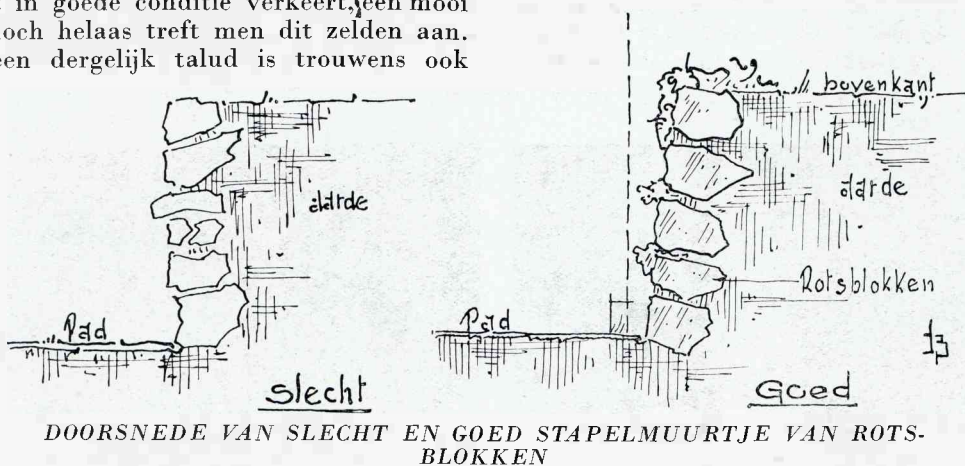
van een talud, begroeid met rotsplanten. Te erger wordt hierop de nadruk gelegd wanneer achter het grastalud een breede grintweg het huis omsluit. Veel verbetering kan men in dit alles brengen door zoo'n talud te vervangen door een helling met rotsblokken. Stel u maar eens even de warme paarse kussens van sommige Aubrietia's¹⁾ voor die op een zonnige plek al in April een vreugde voor 't oog zijn. Of de fel rose en zacht lila voorjaars-phlox met hun overvloed van bloempjes, sierlijk een helling bedekkend. En dan de groote plukken witte Cerastium als men meer ruimte heeft, zij

1) Zie het nr. van 22 April j.l.

nemen de droogste glooiing of zelfs loodrechte wanden voor lief, als de wortels maar vrij koel staan. Later in den zomer zijn er dan de talrijke Anjer-soorten, Silenen, Lavendel, Zonneroosjes en wat niet al, waar we in een speciaal artikel binnenkort op terugkomen. Een talud op deze manier behandeld, komt dan feitelijk den rotsboder zeer nabij, alleen moet men hier vooral groote zorg besteden aan het plaatsen der steenen. Deze moeten in de eerste plaats zóo

gelegd zijn, dat bijvoorbeeld bij stortregens niet alle aarde van boven naar beneden stroomt. Met enig overleg is dit gemakkelijk op te lossen door de steenen zooveel mogelijk zoogenaamd in verband te plaatsen. Wel trachte men de beplanting rustig te houden, wat met kleuren natuurlijk meer overleg eischt dan bij 't gebruik van gras alleen. Verder gaat

men met de steenen of rotsblokken te werk op de wijze zooals dit reeds werd aangegeven. Het komt voor, dat het huis door verschillende redenen soms nog al hoog boven het terrein ligt, waardoor dus vrij hooge taluds zouden ontstaan. Als men nu deze helling met rotsblokken zou beleggen zonder meer, verkreeg men allicht een allerakeligsten, strammen overgang van huis naar tuin. Het zal direct een groote verbetering geven wanneer men in zoo'n geval twee taluds maakt. Is het talud oorspronkelijk bijvoorbeeld 80 centimeters hoog, dan verdeelt men het in twee taluds, elk van 40 centimeters hoogte, met tusschen deze beide een



DOORSNEDE VAN SLECHT EN GOED STAPELMUURTJE VAN ROTSBLOKKEN



Foto C. J. Steenbergh

STAPELMUURTJE

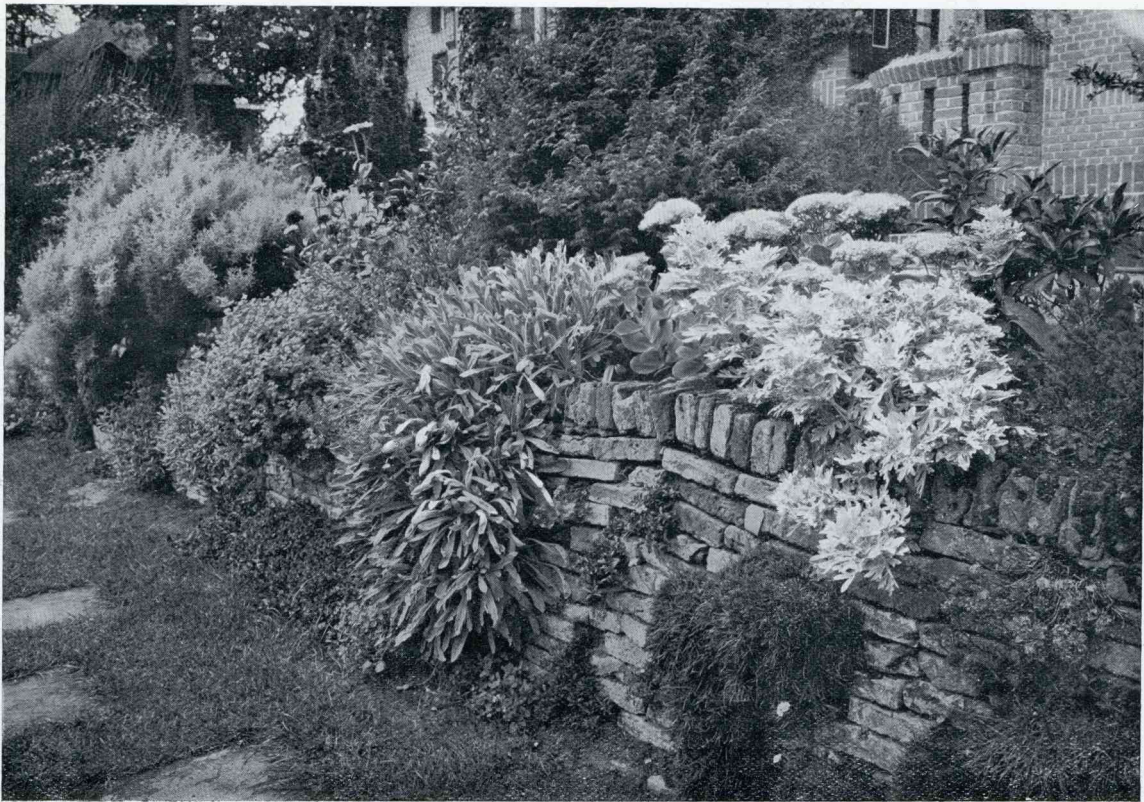
pad. Hoe breed deze tusschenruimte mag zijn, hangt ten nauwste samen met de gevelarchitectuur. Heel vaak zal men ervaren dat dit pad zeer breed kan zijn, zelfs zoo dat men van een terras gaat spreken. Vooral wanneer de gevel wat hoog aandoet, kan veel verbeterd worden door een breed terras te maken. Het geheel zakt dan als het ware en men heeft meteen een goeden overgang van het hooge huis naar den gezelligen tuin. Want dergelijke hellingen en terrassen vormen juist bij uitstek goede groeiplaatsen voor allerlei rotsplanten, kleine heesters, enz., enz., die tezamen een levendig kleurspel opleveren. ☼ Van den rotsborder in dezen laatstgenoemden vorm, nl. het talud, is maar een stap naar de stapelmuurtjes. Deze laatste kan men als een der aantrekkelijkste onderdelen in den hedendaagschen tuin beschouwen. Vooral

in ons land, waar huizen van baksteen de overhand hebben, zijn muurtjes van dit materiaal het aangewezen middel om een innigen overgang tusschen huis en tuin te doen ontstaan. Zeer moeilijk, zoo niet ondoenlijk, is het, om van deze plaats af precies aan te geven hoe en waar dergelijke muurtjes moeten komen. Om den juisten toon, de verhouding, enz. te vinden, moet men tuinkunstenaar zijn, elk gegeven vraagt een eigen oplossing. Wanneer het echter om een eenvoudig muurtje gaat, dat bijvoorbeeld een gewoon grastalud zal vervangen, kan vrijwel iedere tuinbezitter dit zelf klaar spelen. In ieder geval heb ik verschillende muurtjes gezien, aangelegd door amateurs, die veel aardiger waren dan daar waar zoogenaamde

vakmensen, o.a. bloemisten, rozenkwekers, enz. bij te pas gekomen waren. De eersten gaan te werk met liefde, veelal gesteund door gevoel voor het schoone, de laatste categorie is het al te vaak alleen om het finantieele voordeel te doen; indien men tevens over de vereischte capaciteiten beschikte zou dit trouwens minder zijn. ☼ Stapelmuurtjes kunnen van natuursteen of van baksteen opgetrokken worden. Al naar den aard en vorm van het gebouw zelf gebruikt men een dezer beide materialen, een vaste regel welke van de twee de voorkeur verdient, is er niet.



STAPELMUURTJE VAN NATUURSTEEN



RIJKBEGROEIDE STAPELMUUR

plaats bepaald waar een muurtje zal worden aangebracht, dan graaft men daar den grond ongeveer 1 voet diep uit. Deze sleuf stampt men goed vast en brengt hierop de eerste laag steenen aan, de zoogenaamde zandlaag. Hiervoor kunnen alle steensoorten, 't zij heele of gebroken baksteen gebruikt worden. Deze laag wordt extra stevig gelegd of desnoods gestampt, vooral opletten dat het overal horizontaal blijft. Hierop begint men nu met het bouwen van het eigenlijke muurtje. De steenen worden goed vastgelegd, voor specie gebruikt men een mengsel van vette klei met goeden tuingrond. Veelal wordt nog aangeraaden oude koe mest bij dit mengsel te voegen. Persoonlijk moet ik dit sterk ontraden, omdat dit voor

Het is een kwestie van aanvoelen welke soort muur zich het best bij het huis zal aanpassen. Zeker is het dat voor kleine muurtjes in kleinere tuinen natuursteen minder geschikt is, omdat deze steensoort meestal te groot van formaat is, waardoor ze in min of meer beperkte ruimten log en zwaar aandoet. Baksteenen muurtjes zullen hier bijna steeds de beste zijn. ☼ Het maken van een stapelmuurtje is vrij eenvoudig, al moet het natuurlijk met zorg geschieden, opdat niet alles na korten tijd instort onder de inwerking van vorst, regen of droogte. Bij het maken van een stapelmuurtje moet men ook werkelijk een muur maken en geen imitatieruïne. Hoe romantisch en schilderachtig ruïnes in eigen omgeving kunnen zijn, namaak is ook op dit gebied banaal en geeft geen hoogendunk van de prestaties van maker of ontwerper. Heeft men de

plaats bepaald waar een muurtje zal worden aangebracht, dan graaft men daar den grond ongeveer 1 voet diep uit. Deze sleuf stampt men goed vast en brengt hierop de eerste laag steenen aan, de zoogenaamde zandlaag. Hiervoor kunnen alle steensoorten, 't zij heele of gebroken baksteen gebruikt worden. Deze laag wordt extra stevig gelegd of desnoods gestampt, vooral opletten dat het overal horizontaal blijft. Hierop begint men nu met het bouwen van het eigenlijke muurtje. De steenen worden goed vastgelegd, voor specie gebruikt men een mengsel van vette klei met goeden tuingrond. Veelal wordt nog aangeraaden oude koe mest bij dit mengsel te voegen. Persoonlijk moet ik dit sterk ontraden, omdat dit voor

de meeste rotsplanten nadeelige gevolgen kan hebben. Zeker zullen vele ruwe en sterke rotsplanten hierop best groeien. Feitelijk groeien ze zelfs te hard, waardoor de scheuten gedurende den zomer niet voldoende kunnen afrijpen, met het gevolg dat ze 's winters gemakkelijk bevriezen, verrotten, enz. Bovendien verliezen zulke hardgroeiende planten geheel hun karakteristieke groeiwijze. Bij het bouwen van een stapelmuurtje kunnen de planten tegelijkertijd tusschen de voegen worden aangebracht. Wordt het muurtje echter gebouwd in een tijd dat men niet kan verplanten, dan kunnen de planten even-

planten nadeelige gevolgen kan hebben. Zeker zullen vele ruwe en sterke rotsplanten hierop best groeien. Feitelijk groeien ze zelfs te hard, waardoor de scheuten gedurende den zomer niet voldoende kunnen afrijpen, met het gevolg dat ze 's winters gemakkelijk bevriezen, verrotten, enz. Bovendien verliezen zulke hardgroeiende planten geheel hun karakteristieke groeiwijze. Bij het bouwen van een stapelmuurtje kunnen de planten tegelijkertijd tusschen de voegen worden aangebracht. Wordt het muurtje echter gebouwd in een tijd dat men niet kan verplanten, dan kunnen de planten even-

goed later op de daarvoor geschikte tijden gezet worden. Zelf laat ik steeds eerst het muurtje bouwen en breng er later de planten in. Stapelmuurtjes mogen niet loodrecht zijn opgetrokken. Het muurtje moet iets achterover hellen, waardoor het steviger wordt en ook het regenwater beter tusschen de steenen kan intrekken. Dit achteroverhellen moet niet overdreven worden, zoo is bijvoorbeeld bij een muurtje van 50 centimeters hoogte een verschil van 5 cM. reeds voldoende. ☼ „Stapelmuurtjes” kunnen ook gemetseld worden, doch verliezen dan natuurlijk den naam en het karakter van een stapelmuurtje. Zulke gemetselde muurtjes maken een geheel ander effect en zullen vooral bij den tegenwoordigen trant van bouwen steeds beter passen dan stapelmuurtjes. Bij een gemetseld muurtje moet men de planten in hoofdzaak boven achter 't muurtje aanbrengen, waardoor ze er later overheen komen te hangen. Niet alle soorten rotsplanten laten zich dus hiervoor gebruiken.

In het verticale gedeelte kunnen wel enkele gaten gelaten worden ter beplanting, doch men brengt er zoo weinig mogelijk aan. Gemetselde muurtjes worden met kalkspecie of cementspecie gemaakt. Persoonlijk laat ik deze muurtjes steeds een halven steen dik bouwen met cementspecie (één deel cement op drie deelen rivierzand). Een op deze wijze gebouwd muurtje is zeer sterk, duurzaam en kan veel druk verdragen, dit alles heeft het op een stapelmuur wel voor. De bovenkant wordt met een rollaag van een volle steen afgedekt. Deze rollaag kan aan den voorkant gelijk blijven met het muurtje of een paar centimeter naar voren oversteken. De voegen worden diep uitgekrabd. In tegenstelling met stapelmuurtjes worden gemetselde muurtjes beter loodrecht gebouwd, hetgeen ook meer in stijl met het materiaal is. (*Wordt vervolgd*)

Rondom Hendrik Ido Ambacht

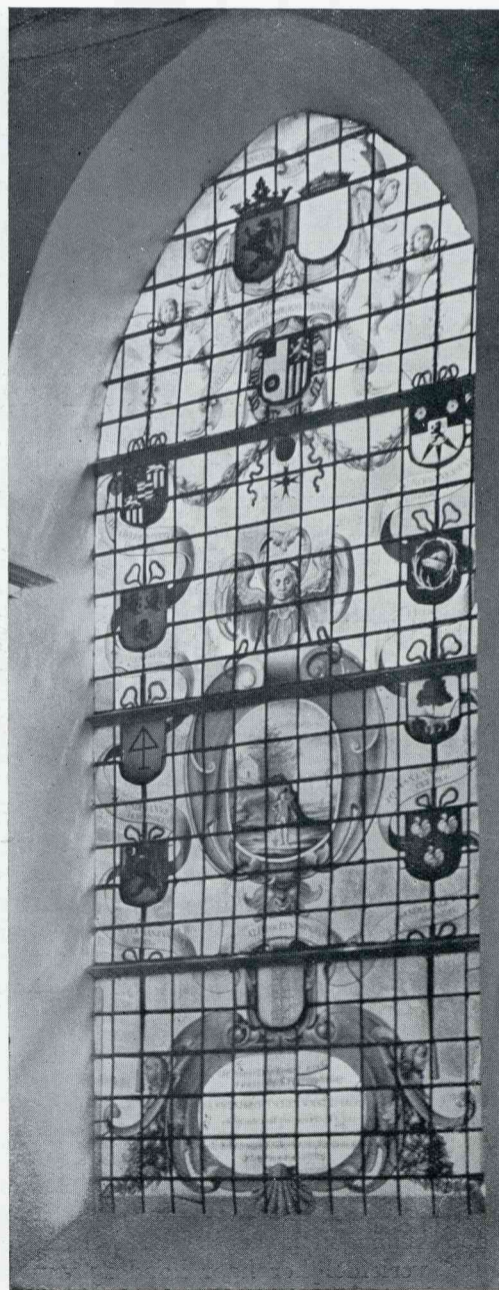
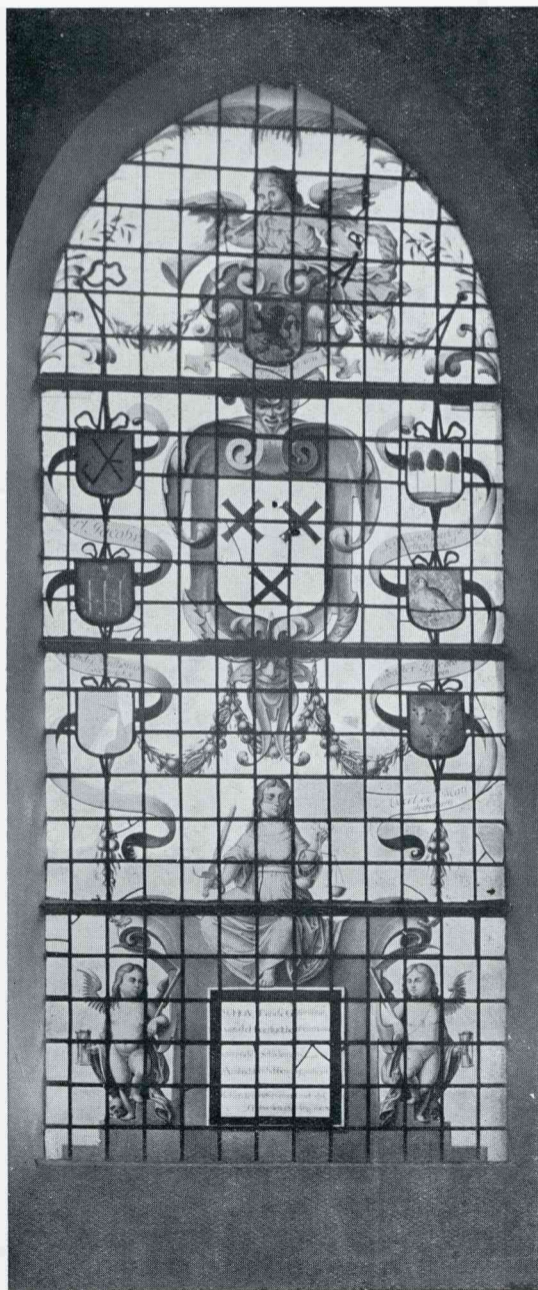
(Slot van bladz. 225)

EEN doodsimpele, smalle plankenlambrizeering contrasteert scherp met het minutieus verzorgde lofwerk, dat den preekstoel zoowel als het zeskantige klankbord versiert. ☼ Het zal den lezer na deze korte uitweiding over het artistieke interieur van Hendrik Ido Ambacht's kerk niet al te zeer verwonderen, weinig vleijends te lezen aangaande het naar alle waarschijnlijkheid in latere jaren aangebouwde gedeelte, dat met zijn ietwat geforceerd aandoende kanteelen en popperige, al te witte vensters geen ontroering te wekken vermag. ☼ Deze lage catechisatie- of consistoriekamer moge bedoeld zijn als gelijkvormige aanvulling van het strenge zeventiende-eeuwsche geheel, door kleur en uitvoering moest het wel detoneeren en dat is, in deze klassieke entourage, werkelijk jammer. ☼ Hendrik Ido Ambacht reed ik binnen op een wonderlijk lichten, nog na-zengenden zomeravond, zoo'n avond die nog jaren in je geheugen gegrift blijft en waaraan je terugdenkt met een vage soort van heimwee, omdat hij je iets meegaf, iets ik-en-weet-niet-wat, dat je nim-

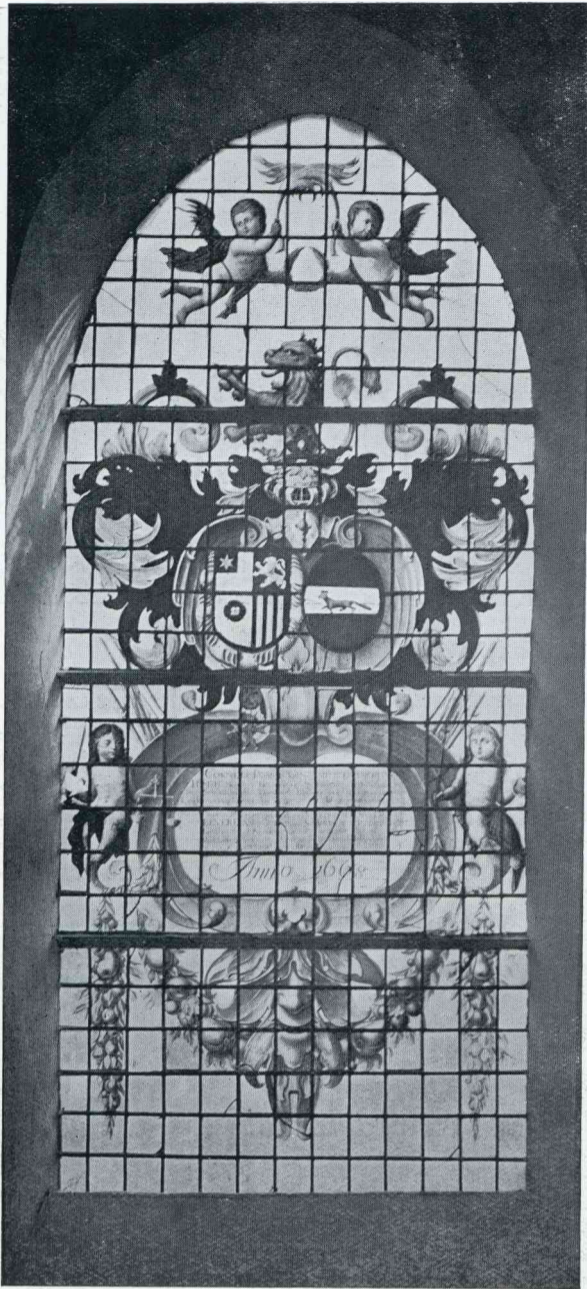


AARDIG TERRASMUURTJE MET TRAP

mer vinden zult, wanneer je er, bewust, naar gaat zoeken. ☼ De zon was bijna onder den trillenden einder weggezakt, karmijnen banen achterlatend in licht-bewolkte lucht, loom dommelde het moede landschap na dronkenmakend zomervestijn. Een zefiertje ruischelde in iepen en wilgen en het vee, ver in den polder, genoot onverstoorbare rust op malschgroen tapijt. ☼ Het slingerend pad, dat van den met benzine-



VENSTERS VAN GEBRANDSCHILDERD GLAS UIT 1669 IN DE NED. HERV. KERK
TE HENDRIK IDO AMBACHT



VENSTER VAN GEBRANDSCHILDERD GLAS
UIT 1669 IN DE NED. HERV. KERK TE
HENDRIK IDO AMBACHT

dampen bezwangerden hoofdweg afvoerde, leek op een aardsch paradijs te zullen uitloopen, zóó suggestief was de avondlijke rust die het bood, zóó onweerstaanbaar zijn charme van geheimen-fluisterend buitenwegje. ☼ Gezellig knoerste het steenslag onder den goedigen, maar onverzettelijken druk van onze rubberbanden en twee merels jubelden hun avondlied uit over het wijde, passieve land. ☼ Links van ons kabbelde de ondeugende Waal, hetzelfde innig-mooie Waaltje van Rijsoord, maar hier veel intiemer, veel onbevanger, omdat er geen menschen zijn die het exploiteeren, geen huizen, die er „du haut de leur grandeur” op neerzien. Het wuivende riet onder aan den wegberm coquetteerde met de laatste oranje- en okeren zonnestralen, op den rustigen waterspiegel doken gymnastiseerende insecten naar heftigbegeerden buit. ☼ „Ijselmonde op zijn mooist”, zeiden we tegen elkaar en onwillekeurig draaiden de vlugge wielen wat langzamer, deed het rubber op den grintweg minder autoritair. In de verte priemden kerktorentjes hun silhouet in de zacht-donkerende lucht, boomgroepen overhuifden vaagaangegeven dakcontouren en hoe meer we de gemeente Hendrik Ido Ambacht naderden, hoe behaagzieker de Waal scheen te worden, hoe verleidelijker haar houding van zelfbewuste, fascineerende schoonheid. ☼ Van afstand tot afstand doken nu langzamerhand toch weer woningen op, grappige, landelijke behuizingen,

half villa, half boerenhoeve, met lage, vaak sombere gevels, maar glunderend van properheid, zooals trouwens overal op dit gedegen, welgedane eiland. Angstig gesloten gordijnen, hermetisch gegrendelde voordeuren, maar precieus verzorgde tuintjes en devoot gesnoeide heggetjes. Malsche kastanjes en voorvaderlijke lindeboomen onderschepten het licht in kamers, die nog niet door de strenge hand der huisvrouw tot onbarmhartige duisternis waren gedoemd en op sobere, leuninglooze bankjes zaten, pijp in den mond, peinzende oude mannekes in de uniforme kleedij der strakke eilandbewoners. ☼ Het vrouwvolk toefde blijkbaar binnenshuis, voor zoover niet hier en daar een matrone op den dorpel stond om toch nog een teugje frissche lucht te happen, alvorens de rust van de bedstêe te gaan opzoeken. ☼ Van kindergedoe was niets meer te bespeuren: hadden de arbeid-vermoeide, zorgzame moeders het kleutervolk maar in tijds naar bed gebracht, den straatweg vrijlatend voor oudere exemplaren, zoo tusschen zestien en vier-en-twintig? ☼ Opgeschoten jongens en meisjes in doodnuchtere, moderne stadskleedij — „plus fours”, nota bene! en bonte bolerootjes, of hoe al die cliché-serie-dingen heeten mogen — ruchtigden in de zomersche vredigheid, gil-lachend en schermutselend met totale minachting voor den ernst der ouden. Het dorp bood overigens weinig comfort voor hun jonge vitaliteit: geen café, geen dancing, geen bioscoop, waar ze, pretbelust, zich hadden kunnen verpoozen. De straat alleen was hun onbetwist terrein en ze exploiteerden het met de driestheid van onbescheiden jeugd. ☼ Hier en daar stak een oud vrouwke, overhuifd door den sneeuwITTEN kap, den smallen dijk over en betrad de dépendance van haar tuintje, die, door veilig houten poortje beschermd, te dommelen lag aan de overzijde. De zwart-witte, gebogen silhouet scharrelde zoo'n beetje tusschen gemaniëerde heggetjes en bordertjes van eeuwig groen, talmde wat bij het kippenhok, om dan terug te komen, wat bloemen of een paar eieren in de hand, en schielijk te verdwijnen achter de mysterieuze deur van haar sombere woonst. ☼ Toch ademde Hendrik Ido Ambacht op dien bewusten, na-schroeienden avond een atmosfeer van weldoende kalmte, landelijke harmonie. ☼ We waren er vlugger doorheen dan we zelf wel wilden; zonder het te bespeuren hadden we het idyllische plaatske achter ons en plotseling weer polderland aan beide zijden. ☼ Het duister van den nacht stormde, zelfbewust, op ons aan, een blatende koe beantwoordde mistroostig het zagerige kikkergekwaak, een passerende boer mompelde droog z'n „gen-avond”, onze lampen spotten hun witte schijnsel over stofdroog grint.



HENDRIK IDO AMBACHT. ACHTERZIJDE DER NED. HERV. KERK